บทความวิจัย

สมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจ ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี

The professional nurses' competencies in caring management of patients with mechanical ventilator at Nopparat Rajathanee hospital

กุลญนาท ผ่องแผ้ว* สมหมาย คชนาม**

Gunyanat Pongpaew* Sommai Khotchanam**

Received: October 6, 2017

Accepted: October 22, 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับสมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง คือ พยาบาลวิชาชีพ ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจมากกว่า 5 ปี โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี จำนวน 83 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามสมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจ ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปและสมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพ ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าความตรงตามเนื้อหา 0.87 ค่าความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค 0.81 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติหาความสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่ไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพ ได้แก่ อายุ การศึกษา ประสบการณ์การทำงานทั้งหมดและในหน่วยงานปัจจุบัน ระดับการศึกษา และการได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมด้านการดูแลผู้ป่วยใช้เครื่องช่วยหายใจ ส่วนประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยใช้เครื่องช่วยหายใจมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพทุกด้าน ($p<0.05$) ยกเว้นด้านการสื่อสาร ($p=0.106$) ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดคุณสมบัติส่วนบุคคลของพยาบาลวิชาชีพเพื่อสมรรถนะในการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: สมรรถนะทางการพยาบาล / การจัดการดูแล / เครื่องช่วยหายใจ

Abstract

This descriptive study aimed to investigate the relationship between the personal factors to the competencies of professional nurses in caring management of patients with mechanical ventilators at Nopparatrajathanee hospital. The sample was recruited specifically

*Corresponding author e-mail: tuipp1476@gmail.com, พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ กลุ่มภารกิจด้านการพยาบาล โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี

**อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย

83 professional nurses who had at least 5 years' experience in caring management of patients with mechanical ventilator patients. Research tools were used the questionnaires of professional nurses 'competencies in caring management of patients with mechanical ventilators. It contains two parts: general information and performance management, patient care, mechanical ventilation of nurses. The content validity index was 0.87 by 5 experts. The Cronbach's alpha coefficient was 0.81. Analyzed by statistical correlation of Pearson's correlation coefficient.

The research finding that personal factors not related to the competencies of professional nurses in caring management of patients with mechanical ventilators, including age, education, all work experience, experience in the current agency, get more training on caring of patients with mechanical ventilators. The experience of caring of patients with mechanical ventilators is associated with the competencies in caring management of patients with mechanical ventilators ($p<0.05$) except communication competency ($p=0.106$). The results of this research can be utilized in the formulation personal property of nurses to manage patients on mechanical ventilation effectively.

key words: nursing competency / caring management / mechanical ventilator

บทนำ

ปัญหาทางสุขภาพของคนในปัจจุบันมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการพัฒนาแนวทางการดูแลรักษาที่มีการเปลี่ยนแปลงตามสภาวการณ์ด้านการเมือง สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีทางด้านสุขภาพ แนวโน้มการจัดการปัญหาทางสุขภาพจึงต้องปรับเปลี่ยนตาม ดังนั้น พยาบาลวิชาชีพจึงต้องพัฒนา เพิ่มสมรรถนะทั้งด้านวิชาการ การบริการ และบริหาร เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของผลลัพธ์ทางการพยาบาล ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพหนึ่งในสาขาการบริการ ที่มุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนทั้งที่มีสุขภาพดีและเจ็บป่วย โดยมีการปฏิบัติทั้งในสถานบริการและในชุมชน ทั้งนี้พยาบาลเป็นบุคลากรกลุ่มใหญ่ในทีมสุขภาพและใกล้ชิดกับผู้ป่วยตลอด 24 ชั่วโมง (ทัศนา บุญทอง, 2543) การพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อผู้รับบริการ เนื่องจากการดำเนินงานบริการพยาบาลให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายได้ย่อมขึ้นอยู่กับสมรรถนะของพยาบาล โดยสมรรถนะถือเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการสนับสนุนตัวชี้วัดหลักของผลงาน (key performance indicator) ให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์และสามารถนำไปใช้เป็นปัจจัยพื้นฐานในการกำหนดแนวทางการพัฒนาบุคลากรในองค์กร (เพ็ญจันทร์ แสนประสาน, ดวงกมล วัตราดุลย์ และบุปผา วัลย์ศรีล้ำ, 2556) ซึ่งต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพและสมรรถนะที่เหมาะสมเป็นพลังผลักดันที่สำคัญ (ชูชัย สมิทธิไกร, 2552) ทางสภาการพยาบาลได้เห็นความสำคัญของสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ เพื่อความปลอดภัยของผู้รับบริการ (สภาการพยาบาล, 2553) จึงได้จัดทำการทบทวนและพัฒนาสมรรถนะพยาบาลให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

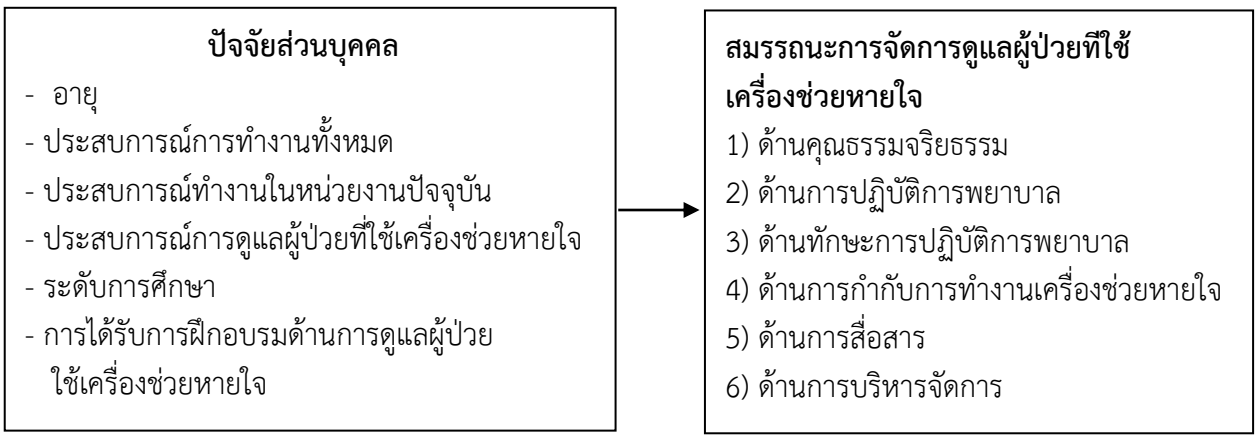
ผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลที่มีภาวะวิกฤตจำเป็นต้องใช้เครื่องมือบำบัดรักษาด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง เครื่องช่วยหายใจเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่สำคัญและมีความต้องการใช้เพิ่มมากขึ้น ผู้ทำหน้าที่ให้การดูแลผู้ป่วยใช้เครื่องช่วยหายใจอย่างใกล้ชิดตลอด 24 ชั่วโมง ส่วนใหญ่คือพยาบาลวิชาชีพ ดังนั้นบทบาทของพยาบาลในการบำบัดระบบหายใจจึงสำคัญอย่างยิ่ง (ทนันชัย บุญบูรพงศ์, 2552) เนื่องจาก

ผู้ป่วยใช้เครื่องช่วยหายใจเป็นผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะวิกฤต มีโอกาสที่จะเกิดปัญหาจากโรคของผู้ป่วยหรือเกิดจากภาวะแทรกซ้อนจากการใช้เครื่องช่วยหายใจได้ ผู้ป่วยจึงจำเป็นต้องได้รับการเฝ้าระวังตลอดเวลา แม้เครื่องช่วยหายใจจะมีความทันสมัยก็ไม่อาจทดแทนบุคลากรที่มีความสามารถดูแลและประเมินผู้ป่วยเองได้ (สุนิสา ฉัตรมงคลชาติ, 2549) ดังนั้นพยาบาลวิชาชีพจึงต้องมีสมรรถนะในการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจ มีความรู้และทักษะการบำบัดระบบหายใจ และทักษะในการใช้เครื่องช่วยหายใจ

จากสถิติผู้ป่วยที่เข้ารับเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี พบจำนวนผู้ป่วยหนักที่มีความจำเป็นใช้เครื่องช่วยหายใจจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี ทั้งในหอผู้ป่วยหนัก หอผู้ป่วยสามัญ และหอผู้ป่วยพิเศษ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าพยาบาลผู้ดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจในแต่ละหน่วยงานมีความรู้ ทักษะความสามารถ และประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจต่างกัน รวมทั้งวิวัฒนาการเทคโนโลยีของเครื่องช่วยหายใจที่มีการพัฒนาขึ้นตลอดเวลา การใช้งานแตกต่างไปจากเดิม และความซับซ้อนของโรคเพิ่มมากขึ้น สมรรถนะการพยาบาลผู้ป่วยใช้เครื่องช่วยหายใจจึงจำเป็นต้องพัฒนาอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

กลุ่มภารกิจด้านการพยาบาล โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี ให้ความสำคัญกับสมรรถนะที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ได้กำหนดสมรรถนะหลักของกลุ่มภารกิจบริการวิชาการที่เป็นสมรรถนะโดยรวมขององค์กรและสมรรถนะประจำกลุ่มงานซึ่งเป็นสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน (สุนันทา หิรัญยูปกรณ์, 2548) แต่สมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจสำหรับพยาบาลวิชาชีพยังไม่มีการกำหนด การศึกษาสมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลนพรัตนราชธานีครั้งนี้จึงประยุกต์ใช้ผลการศึกษาเรื่องการกำหนดสมรรถนะสำหรับพยาบาลวิชาชีพในการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของ วราภรณ์ ธโนโรจน์ (2554) ในการกำหนดสมรรถนะสำหรับพยาบาลวิชาชีพในการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจ ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านการปฏิบัติการพยาบาล 3) ด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาล 4) ด้านการกำกับการทำงาน 5) ด้านการสื่อสาร และ 6) ด้านการบริหารจัดการ โดยทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับสมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี เพื่อนำผลการศึกษาประกอบการพัฒนากำหนดสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพให้มีแนวทางปฏิบัติงานในการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจได้อย่างมีคุณภาพ (แผนภูมิที่ 1)

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาสมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพ

2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับสมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพ

วิธีการดำเนินการการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ประชากรคือ พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจมากกว่า 5 ปี จำนวน 83 คน ทำการศึกษาตั้งแต่วันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2559 ถึงวันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2559

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการประยุกต์ผลการศึกษาการกำหนดสมรรถนะสำหรับพยาบาลวิชาชีพ ในการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของวราภรณ์ ธโนโรจน์ (2554) ประกอบด้วย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา ประสบการณ์การทำงานทั้งหมด ประสบการณ์ทำงานในหน่วยงานปัจจุบัน ประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจ และประวัติการได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมทางการดูแลผู้ป่วยใช้เครื่องช่วยหายใจ

2. สมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพ 6 ด้าน รวมจำนวน 29 ข้อ ดังนี้

2.1 ด้านคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 3 ข้อ

2.1.1 ความเข้าใจและการพิทักษ์สิทธิการรักษาของผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจได้

2.1.2 ความพยาบาลผู้ป่วยด้วยความเอื้ออาทร โอบอ้อมอารี ห่วงใยและเอาใจใส่

2.1.3 การให้ข้อมูลถึงความจำเป็นในการใช้เครื่องช่วยหายใจและทางเลือกการรักษาเพื่อการตัดสินใจ

2.2 ด้านการปฏิบัติการพยาบาล จำนวน 5 ข้อ

2.2.1 การประเมินปัญหา เช่น การหายใจของผู้ป่วยไม่สัมพันธ์กับการทำงานของเครื่องช่วยหายใจ และการได้รับออกซิเจนไม่เพียงพอ เป็นต้น

2.2.2 การวางแผนดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจได้

2.2.3 ความกระตือรือร้นในการดูแลผู้ป่วยใช้เครื่องช่วยหายใจ

2.2.4 การประเมินความเสี่ยงและเฝ้าระวังอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในการใช้เครื่องช่วยหายใจ เช่น การเลื่อนหลุดของท่อช่วยหายใจ และข้อต่ออุปกรณ์เครื่องช่วยหายใจ เป็นต้น

2.2.5 การประเมินผล การติดตามความก้าวหน้าหรือปัญหาการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจอย่างต่อเนื่อง

2.3 ด้านทักษะการปฏิบัติการพยาบาล จำนวน 7 ข้อ

2.3.1 การดูแลท่อช่วยหายใจให้อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม ไม่หักพับงอ

2.3.2 การดูแลให้ผู้ป่วยได้รับออกซิเจน และความชื้นทางเดินหายใจอย่างเหมาะสม

2.3.3 การดูแลผู้ป่วยในการเคลื่อนย้ายอย่างเหมาะสม เช่น การประเมินความพร้อมของผู้ป่วย การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการเตรียมอุปกรณ์เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้น

2.3.4 การป้องกันภาวะแทรกซ้อน เช่น การติดเชื้อในทางเดินหายใจ (ventilator associated Pneumonia: VAP) การเกิดแผลกดทับ และข้อติด เป็นต้น

2.3.5 การประเมินสภาพการติดเชื้อของทางเดินหายใจ ภายหลังจากใส่เครื่องช่วยหายใจตั้งแต่ 48 ชั่วโมงขึ้นไป

2.3.6 การประเมินความพร้อมและดูแลผู้ป่วยหย่าเครื่องช่วยหายใจได้ในเวลาที่เหมาะสม

2.3.7 การจัดการและตอบสนองความต้องการด้านจิตสังคมของญาติและผู้ป่วย

2.4 ด้านการกำกับการทำงานของเครื่องช่วยหายใจ จำนวน 4 ข้อ

2.4.1 การเตรียมเครื่องช่วยหายใจและอุปกรณ์ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

2.4.2 การแก้ปัญหาเบื้องต้นเมื่อเครื่องช่วยหายใจมีสัญญาณเตือน

2.4.3 การตรวจสอบการตั้งค่าต่างๆ รวมทั้งการตั้งค่าสัญญาณเตือนได้

2.4.4 การบำรุงรักษาอุปกรณ์และเครื่องช่วยหายใจให้พร้อมใช้อยู่เสมอ

2.5 ด้านการสื่อสาร จำนวน 5 ข้อ

2.5.1 การประสานความร่วมมือกับบุคลากรในทีมสุขภาพ

2.5.2 การยอมรับและรับฟัง เมื่อมีการแสดงความคิดเห็นของผู้ป่วย ญาติและทีมสุขภาพ

2.5.3 การประเมินข้อจำกัดในการสื่อสารกับผู้ป่วยขณะที่ใช้เครื่องช่วยหายใจ รวมถึงการเลือกวิธีและเครื่องมือสื่อสารที่เหมาะสม เช่น การเขียนคำถามที่ต้องการคำตอบใช่หรือไม่และให้ผู้ป่วยพยักหน้า

2.5.4 การสื่อสารด้วยวัจนภาษา (verbal communication) ได้แก่ การเขียนคำพูดและอวัจนภาษา (non-verbal communication) ได้แก่ พฤติกรรม ท่าทาง การใช้สายตา การแสดงออกทางใบหน้า การใช้มือ รวมทั้งการใช้สัญลักษณ์สิ่งของ รูปภาพ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและไม่สับสน

2.5.5 การสอนและให้คำแนะนำแก่ญาติผู้ป่วยที่มีความจำเป็นใช้เครื่องช่วยหายใจที่บ้าน

2.6 ด้านการบริการจัดการ จำนวน 5 ข้อ

2.6.1 การตัดสินใจวางแผนการบริหารจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจได้เหมาะสมตามสถานการณ์

2.6.2 การมอบหมายงานในทีมพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจได้อย่างถูกต้อง

2.6.3 การนำทีมหรือร่วมทีมในการประชุมปรึกษาหารือหรือแก้ปัญหา

2.6.4 การนิเทศงานให้แก่ผู้ร่วมทีมในการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6.5 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูลการใช้เครื่องช่วยหายใจ และวิเคราะห์ปัญหา เพื่อพัฒนาการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำถามใช้มาตรวัดแบบลิเคิต (Likert scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนระดับ 5	หมายถึง	มีความรู้ความสามารถในระดับดีมาก
คะแนนระดับ 4	หมายถึง	มีความรู้ความสามารถในระดับดี
คะแนนระดับ 3	หมายถึง	มีความรู้ความสามารถในระปานกลาง
คะแนนระดับ 2	หมายถึง	มีความรู้ความสามารถในระดับพอใช้
คะแนนระดับ 1	หมายถึง	มีความรู้ความสามารถในระดับต้องปรับปรุง

การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ภายหลังการนำมาปรับแก้ไขตามข้อแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ค่าความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 0.87 และค่าความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคเท่ากับ 0.81

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการวิจัยและจริยธรรมวิจัย โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี เลขที่ใบรับรอง 29/2559 เมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2559 การเก็บข้อมูลได้รับความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่าง โดยข้อมูลต่างๆได้รับการปกป้องสิทธิ์ประโยชน์และรักษาเป็นความลับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความร่วมมือถึงหอผู้ป่วยที่มีการใช้เครื่องช่วยหายใจ เพื่อขออนุญาตหัวหน้าหอผู้ป่วยในการแจกและอธิบายแบบสอบถามพร้อมเอกสารชี้แจงให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดขอรับแบบสอบถามคืนด้วยวิธีการเก็บใส่ซองภายใน 1 สัปดาห์ พร้อมตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลที่ได้รับทั้งหมด 83 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลสมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพรายข้อและรายด้าน วิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับสมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี วิเคราะห์ด้วยสถิติหาความสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient)

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 97.6 อายุ 30–40 ปี ร้อยละ 55.4 การศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 88 ประสบการณ์การทำงานในโรงพยาบาลมากกว่า 20 ปีร้อยละ 43.4 ประสบการณ์การทำงานในหอผู้ป่วยปัจจุบัน 10–19 ปี ร้อยละ 42.2 ประสบการณ์การทำงานดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจ 10–19 ปี ร้อยละ 44.57 ได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมทางการดูแลผู้ป่วยใช้เครื่องช่วยหายใจ ร้อยละ 85.5 (ตารางที่ 1)

ค่าเฉลี่ยของภาพรวมสมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.98) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีสมรรถนะระดับมากทุกข้อ โดยค่าเฉลี่ยหัวข้อสมรรถนะจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\overline{X}$ =4.15) รองลงมา คือ ด้านทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล ($\overline{X}$ =4.10) ด้านการปฏิบัติการพยาบาล ($\overline{X}$ =4.05) ด้านการสื่อสาร ($\overline{X}$ =3.93) ด้านการกำกับดูแลการทำงานเครื่องช่วยหายใจ ($\overline{X}$ =3.86) และด้านการบริการจัดการ ($\overline{X}$ =3.77) ตามลำดับ (ตารางที่ 2 และ 3)

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับสมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี พบว่าประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยใช้เครื่องช่วยหายใจมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพ (r=0.37, p=0.001) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล (n=83)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	2	2.4
หญิง	81	97.6
อายุ (ปี)		
<30	10	12.1
30-49	46	55.4
≥50	27	32.5
ค่าเฉลี่ย ± ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	41.33±0.07	
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	1.2
ปริญญาตรี	73	88.0
ปริญญาโท	9	10.8
ประสบการณ์การทำงานทั้งหมด (ปี)		
<10	17	20.5
10-19	30	36.1
≥20	36	43.4
ค่าเฉลี่ย ± ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	17.92±9.05	
ประสบการณ์การทำงานในหน่วยงานปัจจุบัน		
<10	27	32.5
10-19	35	42.2
≥20	21	25.3
ค่าเฉลี่ย ± ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	14.36±7.79	
ประสบการณ์การทำงานดูแลผู้ป่วยใช้เครื่องช่วยหายใจ		
<10	22	26.5
10-19	37	44.6
≥20	24	28.9
ค่าเฉลี่ย ± ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	15.00±8.00	
การได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมทางการดูแลผู้ป่วยใช้เครื่องช่วยหายใจ		
เคยได้รับการอบรม	71	85.5
ไม่เคยได้รับการอบรม	12	14.5

ตารางที่ 2 สมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพรายข้อ (n=83)

ลำดับ	สมรรถนะ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับสมรรถนะ
1.	ความเข้าใจและการพิทักษ์ในสิทธิการรักษาของผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจได้	4.03	0.72	มาก
2	การพยาบาลผู้ป่วยด้วยความเอื้ออาทร โอบอ้อมอารี ห่วงใย และเอาใจใส่	4.22	0.59	มาก
3.	ให้ข้อมูลถึงความจำเป็นในการใช้เครื่องช่วยหายใจแก่ผู้ป่วยและญาติ และทางเลือกในการตัดสินใจ	4.20	0.66	มาก
4.	ประเมินปัญหาในการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจ เช่น การหายใจของผู้ป่วยไม่สัมพันธ์กับการทำงานของเครื่องช่วยหายใจ การได้รับออกซิเจนไม่เพียงพอ เป็นต้น	3.96	0.85	มาก
5.	วางแผนการพยาบาลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจ	3.99	0.85	มาก
6.	มีความกระตือรือร้นในการดูแลผู้ป่วยใช้เครื่องช่วยหายใจ	4.08	0.81	มาก
7.	ประเมินความเสี่ยงและเฝ้าระวังอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในการใช้เครื่องช่วยหายใจ เช่น การเลื่อนหลุดของท่อช่วยหายใจ และข้อต่ออุปกรณ์เครื่องช่วยหายใจ	4.27	0.75	มาก
8.	ประเมินผลในการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจติดตามความก้าวหน้าหรือปัญหาต่างๆอย่างต่อเนื่อง	3.96	0.82	มาก
9.	ดูแลผู้ป่วยที่ใส่ท่อช่วยหายใจให้อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม ไม่หักพับ งอ	4.31	0.76	มาก
10.	ดูแลให้ผู้ป่วยได้รับออกซิเจนและความชื้นทางเดินหายใจอย่างเหมาะสม	4.13	0.76	มาก
11.	ดูแลผู้ป่วยในการเคลื่อนย้ายได้อย่างเหมาะสม เช่น ประเมินความพร้อมของผู้ป่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เตรียมอุปกรณ์เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้น	4.13	0.75	มาก
12.	ป้องกันภาวะแทรกซ้อนต่างๆได้ เช่น การติดเชื้อในทางเดินหายใจ การเกิดแผลกดทับ และข้อติด	4.04	0.60	มาก
13.	ประเมินสภาพการติดเชื้อของทางเดินหายใจหลังจากใส่เครื่องช่วยหายใจตั้งแต่ 48 ชั่วโมงขึ้นไป เช่น ไข้สูง และเสมหะเป็นหนอง	4.16	0.76	มาก
14.	ประเมินความพร้อมและดูแลผู้ป่วยหย่าเครื่องช่วยหายใจได้ในเวลาที่เหมาะสม	3.96	0.82	มาก

ตารางที่ 2 สมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพรายข้อ (n=83) (ต่อ)

ลำดับ	สมรรถนะ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับสมรรถนะ
15.	จัดการและตอบสนองความต้องการด้านจิตสังคมของญาติและผู้ป่วย เช่น ผ่อนคลายความวิตกกังวล ความปวด และการจัดการสื่อสารของผู้ป่วย	3.95	0.73	มาก
16.	เตรียมเครื่องช่วยหายใจและอุปกรณ์ได้อย่างถูกต้องครบถ้วน	3.90	0.92	มาก
17.	แก้ปัญหาเบื้องต้นได้ เมื่อเครื่องช่วยหายใจมีสัญญาณเตือน	3.94	0.86	มาก
18.	ตรวจสอบการตั้งค่าต่างๆและสัญญาณเตือนได้	3.96	0.89	มาก
19.	บำรุงรักษาอุปกรณ์และเครื่องช่วยหายใจให้พร้อมใช้	3.66	0.89	มาก
20.	ประสานความร่วมมือกับบุคลากรในทีมสุขภาพได้	4.14	0.75	มาก
21.	ยอมรับและรับฟัง เมื่อมีการแสดงความคิดเห็นของญาติและทีมสุขภาพ	4.22	0.74	มาก
22.	ประเมินถึงข้อจำกัดในการสื่อสารกับผู้ป่วยขณะที่ใช้เครื่องช่วยหายใจและเลือกวิธีและใช้เครื่องมือสื่อสารที่เหมาะสม เช่น การเขียนคำถามที่ต้องการคำตอบใช่หรือไม่ โดยการให้ผู้ป่วยพยักหน้า เป็นต้น	4.01	0.80	มาก
23.	สื่อสารด้วยวัจนภาษา ได้แก่ การเขียนคำพูดและอวัจนภาษา เช่น การใช้มือ การใช้สัญลักษณ์สิ่งของหรือรูปภาพ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและไม่สับสน	3.89	0.69	มาก
24.	สอนและให้คำแนะนำแก่ญาติผู้ป่วยที่มีความจำเป็นใช้เครื่องช่วยหายใจที่บ้าน	3.67	0.95	มาก
25.	ตัดสินใจวางแผนการบริหารจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจได้เหมาะสมตามสถานการณ์	3.88	0.82	มาก
26.	มอบหมายงานในทีมพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจได้อย่างถูกต้อง	3.95	0.81	มาก
27.	นำทีมหรือร่วมทีมในการประชุมปรึกษาหารือหรือแก้ปัญหาทางการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจ	3.84	0.83	มาก
28.	นิเทศงานให้แก่ผู้ร่วมทีมในการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.76	0.85	มาก
29.	ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูลการใช้เครื่องช่วยหายใจและวิเคราะห์ปัญหา	3.46	0.94	มาก
	รวม	**3.98**	**0.63**	**มาก**

ตารางที่ 3 สมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพรายด้าน (n = 83)

ลำดับ	สมรรถนะ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับสมรรถนะ
1	ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.15	0.57	มาก
2	ด้านการปฏิบัติการพยาบาล	4.05	0.74	มาก
3	ด้านทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล	4.10	0.67	มาก
4	ด้านการกำกับดูแลการทำงานของเครื่องช่วยหายใจ	3.86	0.80	มาก
5	ด้านการสื่อสาร	3.93	0.72	มาก
6	ด้านการบริการจัดการ	3.77	0.75	มาก

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับสมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี

ข้อมูลส่วนบุคคล	สมรรถนะ											
	1. คุณธรรมจริยธรรม		2. การปฏิบัติการพยาบาลฯ		3. ทักษะฯ		4. การกำกับดูแล		5. การสื่อสาร		6. การบริการจัดการ	
	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p	r	p
1. อายุ	0.10	0.349	0.10	0.375	0.10	0.383	0.12	0.263	0.01	0.921	0.04	0.692
2. ประสบการณ์การทำงานทั้งหมด	0.12	0.299	0.19	0.082	0.17	0.136	0.03	0.770	0.06	0.587	0.11	0.310
3. ประสบการณ์การทำงานหน่วยงานปัจจุบัน	0.10	0.359	0.17	0.125	0.14	0.194	0.01	0.972	0.02	0.855	0.07	0.512
4. ประสบการณ์ดูแลผู้ป่วยใช้เครื่องช่วยหายใจ	0.33	**0.003***	0.41	**<0.001***	0.34	**0.002***	0.25	**0.021***	0.18	0.106	0.37	**0.001***
5. ระดับการศึกษา	0.12	0.302	0.10	0.355	0.13	0.259	0.01	0.942	0.01	0.899	0.15	0.182
6. การอบรมเพิ่มเติม	0.05	0.653	0.05	0.669	0.14	0.223	0.04	0.727	0.00	0.997	0.08	0.478

*p<0.05

อภิปรายผล

ระดับสมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี พบว่าสมรรถนะทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.98) อาจเนื่องจากพยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 30–49 ปี ($\overline{X}$ =41.3) และมีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจระยะเวลา 10–19 ปี ($\overline{X}$ =15.0) ประกอบกับเคยได้รับการอบรมการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจมากถึงร้อยละ 85.5 ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับข้อเสนอองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสามารถในการปฏิบัติงาน 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ประสบการณ์การทำงานและการได้รับการฝึกอบรมทักษะเพิ่มเติมทางด้านการพยาบาล (Schermerhorn, Hunt & Osborn, 2003) แต่เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าความสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูลการใช้เครื่องช่วยหายใจและวิเคราะห์ปัญหา เพื่อพัฒนาการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจได้อย่างมีประสิทธิภาพมีค่าน้อยที่สุด ($\overline{X}$ =3.46) อาจมีสาเหตุจากการที่ยังไม่ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหา รองลงมาคือความสามารถบำรุงรักษาอุปกรณ์และเครื่องช่วยหายใจให้พร้อมใช้อยู่เสมอ ($\overline{X}$ =3.66) อาจมีสาเหตุจากเครื่องช่วยหายใจเป็นเครื่องมือแพทย์มีเทคโนโลยีสูง ต้องการการดูแลจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและโรงพยาบาลมีศูนย์เครื่องช่วยหายใจดูแลให้ทั้งหมด ทำให้พยาบาลวิชาชีพในหน่วยงานไม่ต้องดูแลด้านนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับสมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี พบว่าประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยใช้เครื่องช่วยหายใจสัมพันธ์กับสมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาล ($p<0.001$) สมรรถนะด้านการบริการจัดการ ($p=0.001$) สมรรถนะด้านทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล ($p=0.002$) สมรรถนะด้านการกำกับดูแลการทำงานของเครื่องช่วยหายใจ ($p=0.021$) และสมรรถนะด้านคุณธรรมและจริยธรรม ($p=0.003$) สอดคล้องกับงานวิจัยส่วนใหญ่พบว่าประสบการณ์การทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ (กนกวรรณ มาลานิตย์, 2542; แจ่มจันทร์ คล้ายวงษ์, 2540) ส่วนอายุ การศึกษา การอบรมเพิ่มเติม ประสบการณ์การทำงานทั้งหมดและประสบการณ์การทำงานในหน่วยงานปัจจุบันไม่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจของพยาบาลวิชาชีพ สอดคล้องกับการศึกษาของ แจ่มจันทร์ คล้ายวงษ์ (2540) อาจเป็นเพราะสมรรถนะการจัดการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจเป็นสมรรถนะวิชาชีพเฉพาะทางที่จำเป็นต้องการประสบการณ์เฉพาะทางมากกว่าสมรรถนะวิชาชีพทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

ควรส่งเสริมให้ผู้ที่มีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจร่วมกันพัฒนาแนวปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมในโครงการที่เสริมสร้างศักยภาพบุคลากรในหน่วยงาน เช่น ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงพยาบาลจบใหม่หรือผู้มีประสบการณ์น้อย เพื่อเพิ่มศักยภาพการดูแลผู้ป่วยให้เกิดคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ มาลานิตย์. (2542). *การประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลตำรวจ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).

แจ่มจันทร์ คล้ายวงษ์. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความพึงพอใจในงาน ลักษณะงาน และความยึดมั่นผูกพันต่อองค์การ กับการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลในเครือสมิติเวช.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

ชูชัย สมิทธิไกร. (2552). *การสรรหาคัดเลือกและการประเมินผลงานของบุคลากร* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทนันชัย บุญบูรพงศ์. (2552). *การบำบัดระบบหายใจในเวชปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: บ้านหนังสือโกสินทร์.

ทัศนา บุญทอง. (2543). *ประเด็นและแนวโน้มทางการพยาบาล* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

เพ็ญจันทร์ แสนประสาน, ดวงกมล วัตราดุลย์ และบุปผา วัลย์ศรีล้ำ. (2556). *การพยาบาลเพื่อความปลอดภัย: สมรรถนะพยาบาล CVT* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุขุมวิทการพิมพ์.

วราภรณ์ ธโนโรจน์. (2554). *การกำหนดสมรรถนะสำหรับพยาบาลวิชาชีพ ในการจัดการดูแลผู้ป่วยใช้เครื่องช่วยหายใจ โรงพยาบาลตำรวจ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช).

สภาการพยาบาล. (2553). *สมรรถนะผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลและผดุงครรภ์*. กรุงเทพมหานคร: ศิริยอดการพิมพ์.

สุนันทา หิรัญยูปกรณ์. (2548). *การประเมินสมรรถนะหลักทางการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี*. นนทบุรี: กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.

สุนิสา ฉัตรมงคลชาติ. (2549). *การดูแลผู้ป่วยที่ใช้เครื่องช่วยหายใจและได้รับการบำบัดด้วยออกซิเจน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.

Schermerhorn, J. R., Hunt, J. G., & Osborn, R. N. (2003). *Organizational Behavior* (9th ed.). New York: John Wiley & Sons.